

Відгук

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи
Рожнової Тетяни Євгенівни
на дисертацію Драгунової Віри Валентинівни
«Педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в
систему середньої освіти», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки**

1. Актуальність обраної теми.

На сьогодні домінуючою тенденцією в освітній політиці України є підвищення якості освіти на інноваційній основі. Особливістю освіти має стати ефективне впровадження інновацій, наукове обґрунтування та розробка технології, що забезпечить результативність інноваційного менеджменту в системі освіти. Значна увага у цьому контексті надається інноваційному менеджменту, який здійснюється через систему науково-методичних, педагогічних та управлінських заходів.

Тому необхідність розгляду проблеми реалізації педагогічних умов упровадження інноваційного освітнього менеджменту в систему загальної середньої освіти є наразі особливо актуальним завданням педагогіки.

З огляду на вищезазначене наукова розвідка В. В. Драгунової має безперечну актуальність, науково-теоретичну цінність і практичну значущість.

Підтвердженням актуальності теми дисертаційного дослідження є зв'язок з науковими програмами і планами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної теми Житомирського державного університету імені Івана Франка «Актуальні проблеми ефективного управління підприємствами» (реєстраційний номер 0112U007422). Тему дослідження затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 5 від 11.12.2015 р.) (с. 20 дисертації; с. 2 автореферату).

Дисертанткою коректно визначено науковий апарат дослідження: мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Структура і зміст дисертаційного дослідження розкрито відповідно до сформульованих завдань.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їхня достовірність.

Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій В. В. Драгунової дають змогу дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність представлених результатів.

Грунтовне вивчення джерельної бази (304 найменувань, з яких 5 – іноземною мовою), яке здійснила здобувачка, дали змогу достатньо переконливо висвітлити соціальний, управлінський, технологічний аспекти досліджуваної проблеми та розкрити наукові підходи до змісту сукупності понять «менеджмент» (с. 27-28 дисертації), «управління» (с. 28-29 дисертації), «інновація» (с. 37-40 дисертації), «інноваційний менеджмент» (с. 42-45 дисертації), «інноваційний освітній менеджмент» (с. 46-50 дисертації), «педагогічні умови» (с. 80-82 дисертації) виявити їх взаємозв'язки та взаємозумовленість. Під час опрацювання наукових джерел дослідниця виявила високий рівень наукової компетентності, ерудиції,

продемонструвала власну точку зору, належну наукову та професійну етичність при аналізі поглядів вітчизняних та зарубіжних учених.

На основі аналізу наукової літератури запропоноване власне визначення поняття «педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти», яке тлумачиться в межах дослідження, як об'єктивні обставини управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу, система взаємопов'язаних і взаємодіючих методів, спрямованих на розвиток інноваційного освітнього середовища (с.91 дисертації).

Наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані В. В. Драгуною в дисертації, є чіткими й обґрунтованими, послідовними та логічними, змістовними й аргументованими. Варто відзначити наукову виваженість основних положень дослідження, комплексний підхід до вивчення теоретичних засад проблеми, який зумовив глибинність змістового наповнення роботи.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування комплексу методів: теоретичних, емпіричних та статистичних.

Логічною є структура дисертації, що презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел і додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеню кандидата педагогічних наук. Текст оформлено відповідно до встановлених вимог.

У першому розділі дисертації – «Теоретичний аналіз педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти» – здійснено глибокий теоретичний аналіз інноваційного менеджменту у системі загальної середньої освіти як наукової проблеми (с. 26-92 дисертації) зокрема: обґрунтовано та розкрито зміст основних понять (с. 26-50

дисертації), здійснено порівняльний аналіз інноваційного та традиційного менеджменту в системі загальної середньої освіти (табл. 1.1, с. 51-52 дисертації). Також виокремлено й обґрунтовано методологічні підходи щодо управління інноваціями в закладі освіти, а саме: гуманістичний, компетентнісний, культурологічний, середовищний, системний, ситуаційний, акмеологічний, технологічний (с. 54-56 дисертації). Аналіз науково-педагогічних джерел з освітнього менеджменту дозволив дисертантці охарактеризувати його специфіку та особливості зародження, використання з подальшим управлінням інноваціями в системі загальної середньої освіти, що представлено у таблиці життєвого циклу управління інноваціями в закладах загальної середньої освіти (табл. 1.3. с. 59-60 дисертації). Враховуючи думку науковців, охарактеризовано якості сучасного керівника закладу загальної середньої освіти (с. 53-76 дисертації), обґрунтовано важливість у змісті впровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти прогнозування освітнього процесу та моніторинг якості знань, який здійснюється з метою перевірки його ефективності (с. 74 дисертації).

Детальне ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що дослідниця продемонструвала системний підхід до вивчення такого педагогічного явища, як реалізація педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти. Це свідчить про критичність, інноваційність і глибинність мислення авторки наукового дослідження та методологічну визначеність, що й уможливило успішне завершення наукового пошуку зі складної, але актуальної й перспективної теми, яка виноситься на захист.

На особливу увагу в першому розділі заслуговує виконаний дисертанткою виважений вибір педагогічних умов, які мають найбільш

значущі показники та сприяють упровадженню інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти, зокрема: нормативно-правові, соціально-педагогічні, управлінські, психолого-педагогічні умови. Вибір педагогічних умов здійснено на основі результатів проведеного анкетування 231 керівника закладів загальної середньої освіти та висновків 49 керівників-експертів із закладів загальної середньої освіти, які мали досвід управлінської діяльності понад 10 років та засвідчили високі результати професійної діяльності. Результати вибірки представлені в таблиці 1.7 (с. 85-87 дисертації). Вказано на значимість впливу педагогічних умов на впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти та визначено основні підходи відповідно до розвитку системи освіти України.

У другому розділі дисертації – «Модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти» – уперше розроблено, науково обґрунтовано структуру та зміст авторської моделі (с. 96-118 дисертації; с. 8-10 автореферату); запропоновано алгоритм упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти (с. 118 дисертації) та алгоритм реалізації моделі (с. 118 дисертації); представлено розроблені критерії та показники оцінювання ефективності реалізації моделі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти (с. 119-134 дисертації; с. 10 автореферату); вивчено стан педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти (с. 134-150 дисертації).

Дисертантка визначила головне призначення моделі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти – підвищення ефективності управління закладом загальної середньої освіти, забезпечення координації дій усіх управлінських ланок, зокрема формування інноваційного середовища в закладі освіти. Особливий зміст розробленої

моделі полягає в спрямованості не лише на зміну наявної практики впливу педагогічних умов, а й на продовження принципово нової програми з постійною генерацією ідей. Зміни в управлінні закладом освіти, пропоновані В. В. Драгуною у моделі, продукують ситуацію постійного випередження та прогресування управлінського та педагогічного процесів (с. 117 дисертації).

У третьому розділі дисертації здійснено експериментальну перевірку та узагальнення результатів реалізації моделі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти та технологію реалізації педагогічних умов у процесі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

Педагогічний експеримент проводився в природних для респондентів умовах. Узагальнення даних педагогічного експерименту здійснювалося за допомогою методу кількісного та якісного аналізу результатів, математичної обробки даних, графічного відображення результатів, їх порівняння й узагальнення.

В. В. Драгуною здійснено якісний та кількісний аналіз результатів експерименту з перевірки реалізації технології педагогічних умов у процесі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти. Експеримент засвідчив, що рівень сформованості цілемотиваційного, пізнавально-змістового, процесуально-операційного та оцінно-рефлексивного компонентів управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо впровадження інноваційного менеджменту в експериментальних групах виявився значно вищим наприкінці експериментальної роботи; так, рівень сформованості цілемотиваційного компоненту в керівників ЗЗСО експериментальних груп виріс майже вдвічі (з

9,7% на початку експерименту до 16,3% – наприкінці експерименту для високого рівня готовності).

Рівень сформованості знань пізнавально-змістового компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти експериментальної групи зріс відповідно з 3,6% на початку експерименту до 23,3% – наприкінці (на конструктивному рівні з 27,8% на початку експерименту до 36,8% наприкінці). Суттєво підвищився рівень умінь процесуально-операційного компоненту керівників ЗЗСО щодо впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти експериментальних груп: з 2,4% на початку експерименту до 9,4% наприкінці (творчий рівень), та з 16,9% на початку експерименту до 48,9% наприкінці (конструктивний рівень).

Щодо рівня сформованості оцінно-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти, то в експериментальній групі прослідковується зростання творчого рівня рефлексії до 7,9% протягом експерименту, та з 25,6% до 57,1% – відповідно по конструктивному рівню (с. 205-206 дисертації).

Позитивним аргументом, що підтверджує результативність проведеного наукового пошуку, є проявлена увага з боку закладів освіти до заявленої проблематики, про що свідчать довідки про впровадження дослідження (с. 23-24 дисертації; с.5-6 автореферату).

Висновки до всіх трьох розділів дисертації є слушними й обґрунтованими. Загальні висновки відповідають завданням виконаного дослідження, а також окреслюють перспективи подальшої наукової роботи, які наразі стоять перед педагогічною наукою у галузі вищої освіти (с. 209-211 дисертації; с. 13-16 автореферату). Представлені в дисертації таблиці (28),

рисунки (17), додатки (10) розкривають і уточнюють факторологічний матеріал і підтверджують достовірність даних констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту. Зазначене дає підстави стверджувати, що В. В. Драгунова володіє вміннями аналізувати й синтезувати науковий і емпіричний матеріал.

3. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова розвідка В. В. Драгунової суттєво збагачує загальну педагогіку та історію педагогіки, теорію та методику управління освітою вона є новаторською і перспективною, має теоретичну цінність і практичне значення та свідчить про вміння дисертантки бачити актуальні наукові проблеми й успішно працювати над їхнім вирішенням.

Новизна дисертаційного дослідження полягає у ґрунтовному аналізі проблеми реалізації педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти, розробка та апробація технології реалізації педагогічних умов у процесі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

Суттєвим результатом є розроблена, обґрунтована та експериментально перевірена авторська модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

4. Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання.

Практичне значення отриманих результатів визначається, в першу чергу, розробкою технології реалізації педагогічних умов у процесі впровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти. В. В. Драгуною обґрунтовано шляхи впровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти. Цінним є представлення веб-сайту «Скарбниця керівника ЗЗСО» та методичних рекомендацій

«Педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти» для керівників закладів освіти та їх заступників.

Результати дослідження впроваджено в управлінську діяльність 15 відділів (управлінь) освіти та керівників закладів загальної середньої освіти Житомирської та Чернігівської областей.

5. Повнота викладення наукових положень і результатів дослідження в опублікованих працях.

Робота пройшла достатню апробацію. Основні положення та результати дослідження В. В. Драгунової висвітлено у 20 одноосібних наукових публікаціях, з них – 7 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, 12 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату.

Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з чинними вимогами. Виклад основних наукових положень, висновків і рекомендацій у роботі – послідовний, логічно завершений, з чіткими формулюваннями; мова тексту дисертації – виразна, лаконічна, відповідає нормам наукового стилю. Зміст автореферату – ідентичний основним положенням дисертації.

7. Зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за необхідне зазначити окремі дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи.

1. Вважаємо, що варто було б ширше продемонструвати наукову дискусію щодо особливостей упровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти, дати порівняльну таблицю особливостей упровадження інноваційного менеджменту в систему загальної середньої освіти та в систему вищої освіти. Також бажано було б надати чіткіше

визначення поняття «педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти» (с. 91 дисертації).

2. На сторінці 54-55 дисертації В. В. Драгунова здійснила аналіз наукових підходів щодо управління інноваціями в закладі освіти. Однак, на наш погляд, доцільно було б ґрунтовніше висвітлити системний підхід, оскільки для керівників закладів загальної середньої освіти це один з ключових підходів в управлінській діяльності.

3. При описі авторської моделі на сторінці 117 дисертації дослідницею зроблено висновок про те, що модель дозволяє підняти рівень конкурентоспроможності закладу освіти. У графічному представленні авторської моделі на сторінці 106 у результативному блоці, авторка виокремлює як результат алгоритмізацію інноваційної діяльності на рівні особистісних структур керівників закладів освіти. Ми вважаємо, що в результат слід внести доповнення про зростання конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти та його випускників.

4. У другому розділі дисертації запропоновано алгоритм впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти (с. 118 дисертації) та алгоритм реалізації моделі (с. 118 дисертації), доцільним було б присвятити цьому питанню один з підрозділів наукового доробку та описати його специфіку та переваги.

5. На наш погляд, дисертаційна робота значно виграла б при описі зарубіжного досвіду з питань впровадження інноваційного менеджменту у систему освіти. На наше переконання, в цьому контексті (з огляду на євроінтеграцію України) доцільно було б окреслити й зарубіжний досвід сусідньої Польщі щодо педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему освіти.

8. Загальний висновок.

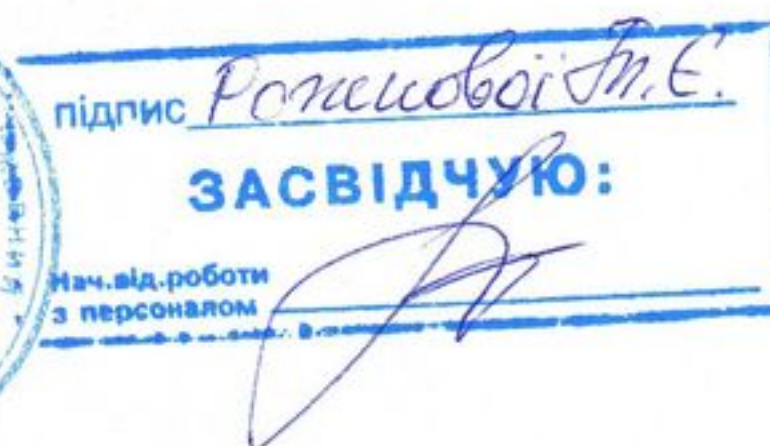
Зазначені зауваження та побажання не є принциповими, мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку та беззаперечну значущість наукового дослідження. Вважаємо, що дисертація на тему «Педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти» є завершеною самостійною науковою роботою, яка поглиблює знання загальної педагогіки та історія педагогіки, містить нові науково обгрунтовані результати й за актуальністю, змістом, обсягом, новизною, обгрунтованістю наукових положень, достовірністю і практичним значенням відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, зі змінами та доповненнями згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р., а її авторка Драгунова Віра Валентинівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (011 Освітні, педагогічні науки).

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
адміністрування і соціальної роботи,
начальник відділу ліцензування та акредитації
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

3 січня 2020 року

Т. Є. Рожнова

Поліщук М. У.